

Onderzoekartikelen in de LO: papierverspilling?

Het stuk over het onderzoekartikel in aflevering 1 van ons magazine heeft sommige collega's in de pen doen klimmen. Ze schreven een brief in reactie op het 'Onderzoekartikel, wel berekenbaar maar onleesbaar' in 'Ter discussie', *Lichamelijke Opvoeding* 1 2014.

In *Lichamelijke Opvoeding* 1 van dit jaar reageert M. Waal met een ingezonden brief in 'Ter Discussie' op een onderzoekartikel in *Lichamelijke Opvoeding* 11 van 2013. Naar aanleiding daarvan zet de auteur vraagtekens bij het toenemende aantal onderzoekartikelen in het blad. Daarbij wordt een beeld geschetst van een toenemende invloed van 'onderzoekers' binnen het vakgebied, en zelfs een parallel getrokken met de rol van managers bij de bankencrisis. Het klopt dat er in het Nederlandse hoger onderwijs, dus ook binnen de LO-opleidingen, de laatste jaren meer aandacht is gekomen voor onderzoek. En anders dan M. Waal beweert, mag je daar zeker 'kritische dingen' over zeggen. Sterker nog, dat is waar onderzoek over gaat: kritische vragen stellen over de praktijk, en proberen daar een onderbouwd antwoord op te geven. Het is dan ook prima om discussie te voeren over de plek van onderzoek binnen het vakgebied en daarmee binnen het blad. Dat gebeurt naar wij hebben begrepen ook regelmatig in de redactieraad van de LO. Dit opiniestuk probeert daar aan een bijdrage te leveren.

Plaats van ons vak

Er zijn internationale onderzoekstijdschriften voor LO, zoals bijvoorbeeld het *Journal of Teaching in Physical Education* en *European Physical Education Review*. In Nederland bestaan dergelijke tijdschriften niet. Wellicht is daarvoor het Nederlandse taalgebied en/of onderzoeksvolume te klein. Maar dit komt waarschijnlijk ook omdat Nederland internationaal, zeker ten opzichte van andere Westerse landen, een uitzonderlijke positie inneemt doordat LO geen vak is dat een plek heeft aan de universiteiten. Daardoor heeft het lange tijd ontbroken aan onderzoek naar LO in ons land, in tegenstelling tot bijvoorbeeld België of Duitsland. Pas sinds een aantal jaren hebben de hbo's hierin verandering gebracht met lectoraten en masteropleidingen. Het KVLO-blad is dan ook geen onderzoekblad en de KVLO geen onderzoeksorganisatie. De KVLO is een beroepsvereniging, die echter niet alleen fungeert als een belangenorganisatie, maar ook het stimuleren van de kwaliteit van het vak als doel heeft. Volgens de website: "*Behalve vakvereniging en vakbond is de KVLO ook een kennisplatform en draagt eraan bij dat haar professionals goed toegerust en professioneel hun vak kunnen uitoefenen.*" De KVLO heeft dus ook een kennisfunctie. Het lijkt deze positie zelfs steeds meer in te nemen, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het opstellen van een kennisagenda, het

initiatief voor het instellen van leerstoel Lichamelijke Opvoeding, het stimuleren van masteropleidingen en inderdaad ook met meer theoretische - en onderzoekartikelen in het vakblad.

Belangrijke functie

Onderzoek in hoger onderwijs heeft een belangrijke functie; niet voor niets worden binnen heel Europa instellingen voor hoger onderwijs beoordeeld volgens de 'Dublin descriptor'. Deze garanderen dat, via het stelsel van accreditatie, onderzoek stevig wordt verankerd in de opleidingen. Dat is niet vanwege de, door M. Waal gesuggereerde 'macht' van onderzoekers. Die hebben, anders dan managers, in hun hoedanigheid als onderzoeker helemaal geen rechtstreekse macht. Niet op scholen en niet binnen de KVLO. Onderzoekers hebben hooguit invloed op basis van inhoudelijke argumenten. En een belangrijk argument voor aandacht voor onderzoek binnen het hoger onderwijs en het werkveld is dat de verdere onderbouwing van de (LO-) praktijk met onderzoek van belang is voor de kwaliteit van de beroepsgroep.

Nederlandse LO-docenten hebben geen slechtere praktische-, overdrachts- of organisatievaardigheden dan in de ons omringende landen. Wellicht gemiddeld zelfs betere.

Maar de onderbouwing van de positie van het vak op school, van lesdoelen, leerlijnen, didactische aanpak, toetsing, enzovoorts, hebben wel baat bij (de uitkomsten van) onderzoek.

De vraag is dus of het publiceren van onderzoek in *Lichamelijke Opvoeding* 'papierverspilling' is, zoals M. Waal stelt. Eén van de in de ingezonden brief opgeworpen kritieken op onderzoekartikelen betreft de 'onleesbaarheid' ervan. Het kunnen lezen van onderzoekartikelen is echter grotendeels een kwestie van ervaring en vaardigheid. Een vaardigheid die sinds een aantal jaren daarom dus bewust meer aangeleerd wordt op de lerarenopleidingen LO. Uiteraard is het daarbij wel de taak van auteurs van onderzoekartikelen in een vakblad als de *Lichamelijke Opvoeding* om op een begrijpelijke manier te schrijven over hun onderzoek. Verwijzingen naar eerder onderzoek en beschrijving van de onderzoeksmethoden zijn daarbij wel degelijk interessant en zelfs noodzakelijk. Dit stelt docenten LO, die in hun opleiding(en) iets van onderzoek hebben geleerd, namelijk in staat te controleren in hoeverre een onderzoek goed onderbouwd is en relevant is voor de eigen situatie.

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Welk onderzoek is relevant?

Resteert de vraag wélk onderzoek dan interessant is voor hbo-professionals. Daar is ook discussie over binnen de lerarenopleidingen, zie bijvoorbeeld het artikel hierover in het topic Onderzoekende Leraar (LO 2 2014) en een eerder verschenen artikel hierover (Borghouts, LO 11, 2010). In vergelijking met fundamenteel, universitair onderzoek is er bij 'hbo-onderzoek' over het algemeen sprake van een directere praktijkrelevantie. En die wordt bepaald door het werkveld. Vandaar dat een ingezonden brief zoals die van M. Waal, zeker wanneer deze een breed gedragen mening van KVLO-leden zou vertegenwoordigen, aanleiding is voor nadere overdenking door LO-onderzoekers zoals ondergetekenden. Wij denken dat bijvoorbeeld dat artikelen over het effect van differentiëren naar geslacht op de motivatie voor de gymles, of onderzoek naar het percentage vakleerkrachten en aantal lesuren in het bewegingsonderwijs op de basisschool, voorbeelden zijn van relevant onderzoek in de *Lichamelijke Opvoeding*. Terwijl onderzoeken die plaatsvinden buiten de schoolcontext dat in potentie

minder zijn. Maar uiteindelijk is het uiteraard aan de reactieraad om het aanbod van onderzoekartikelen te filteren. Belangrijke criteria zouden daarbij moeten zijn de kwaliteit van het onderzoek, de begrijpelijkheid en schrijfstijl van het artikel, maar vooral de inhoudelijke relevantie voor de lezer, de docent LO.

Naar onze mening is relevante inhoud echter wel meer dan alleen wat 'leuke ideetjes voor lesinhoud'. M. Waal schrijft: *"Een vakvereniging is voor vakmensen die in en rondom de zaal staan te werken met kinderen."* Daarmee zijn wij het eens. Maar goed praktijkonderzoek is juist in het belang van de kwaliteit van het onderwijs aan die kinderen. En de resultaten ervan moeten dus zeker ook hun weg vinden naar docenten, 'in en rondom de zaal', via een vakblad als de *Lichamelijke Opvoeding*.

Lars Borghouts en Menno Slingerland zijn beide docenten én onderzoekers aan Fontys Sporthogeschool ◀

Contact:

l.borghouts@fontys.nl